

**ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР УЧУН ЧАКАНА БАНК
ОПЕРАЦИЯЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЙ МОҲИЯТИ**

С.Б. Султонмуродов

«Узмиллийбанк» АЖ Бош амалиёт филиали

Бош мутахассиси

Аннотация: *Мазкур тезисда жисмоний шахслар учун чакана банк операцияларини иқтисодий моҳияти ва ва асосий тамойиллари, чакана банк хизматларини назарий ва амалий жиҳатлари, Ўзбекистон банк тизимида чакана хизматларни ривожланиш истиқболлари кўриб чиқилган. Шунингдек чакана банк хизматларини оммабоплигини ошириш юзасидан таклифлар берилган.*

Калит сўзлар: *тижорат банки, банк хизматлари, чакана банк операциялари, туловни амалга ошириш, чакана кредит, жисмоний шахс, омонат, банк пластик картаси, туловни амалга ошириш.*

Жахон хамжамиятида ривожланиб бораётган тижорат банклари фаолиятини замонавий технологияларсиз тасаввур этиш қийин. Замонавий технологияларни қўллаш ҳамда таклиф этилаётган хизмат турлари банк харажатларини камайтириш билан бирга, миждозлар вақтини тежаш имконини беради.

Айни дамда мамлакатимизда банклараро рақобат шароитида аҳолига замонавий банк хизматларини кўрсатиш Ўзбекистон тижорат банкларининг муҳим жиҳатига айланмоқда. Бу борада банк молия бозорининг энг жадал ривожланаётган сегменти, яъни чакана хизматлари сифати ва кўламини ошириш мақсадида, миждозларга тезкор ва қулай замонавий хизмат турларини таклиф этиш мақсадга мувофиқ булади.

Тижорат банкларининг рақобатбардошликни таъминлашида энг самарали йўли миждозларнинг унга бўлган ишончини қозониш ва улар учун

барча қулайликларни яратиш, шунингдек, хизматлар тури, сифати ва тезкорлигини ошириш ҳисобланади.

Бугунги кунда жисмоний шахсларга банк операциялари орқали кўрсатиладиган хизматларнинг замонавий йўналишлари тобора муҳим аҳамият касб этмоқда. Бу эса ўз йўлида Республикамизда банк инфратузилмасининг кенгайиб бориши банклар ўртасидаги рақобат муҳитининг кучайиши ҳамда банк хизмат турлари сифати ва кўламининг ошишига хизмат қилмоқда.

Тижорат банклари янги банк хизматларини ривожлантириш, миқдорларга тақдим этадиган хизматлар турларини кўпайтириш орқали ўз фаолиятини диверсификация қилиб боради. Замонавий ахборот технологиялар ва янги банк маҳсулотларини пайдо бўлишининг асосий омили банклар ўртасидаги рақобат ҳисобланади, бу эса ўз йўлида банк хизматлари бозорини ривожланишига шароит яратиш келади. Банк хизматлари бозорида рақобат муҳитининг тўлиқ шаклланишига банк хизматларини ривожланишига таъсир этади.

Ўзбекистон Республикаси тижорат банклари томонидан кўрсатилаётган чакана хизматларини такомиллаштириш борасида долзарб муаммоларнинг мавжудлиги ва уларни ҳал этиш масалалари банклар олдида турган долзарб мавзулардан бири ҳисобланади.

Чакана банк хизматларининг тижорат банклари фаолияти самарадорлигига таъсири ўта муҳим ҳисобланади ва тўғридан тўғри банк даромадига таъсир кўрсатади. Тижорат банклари, молиявий операцияларни юритиш, кредит бериш, ҳисоб-китоб ва бошқа хизматлар ёки тўлов воситаларини тақдим этиш билан бевосита шуғулланидилар. Чакана банк тадбиркорлик фаолиятига ёрдам беради, молиявий муаммолар ва лойиҳаларни амалга оширишда асосий манбаи сифатида хизмат қилади. Бу тарзда банклар, тадбиркорлар учун кредитларни олиш, ҳисоб-китобни олиб бериш, валюта операцияларни амалга ошириш ва бошқа молиявий хизматларни тақдим этишга имконият яратади. Шунингдек, улар

мамлакатимиздаги иқтисодиёт тизимида олиб борилаётган ислохотларни изчил давом эттириш да ҳам ўз аҳамиятли ролларга эга.

Тижорат банклари орасида, “Узмиллийбанк” АЖ мамлакатимиздаги йирик молиявий институт сифатида фаолият юритиб келмоқда. “Узмиллийбанк” АЖ чакана хизматларининг тижорат банклари фаолияти самарадорлигига таъсири жуда катта ҳисобланади. Ушбу банк, молиявий бозорларда кредит бериш, валюта операциялари, ҳисоб-китоб ва бошқа молиявий хуудларда хизматлар кўрсатади. Бу хизматлар орқали тадбиркорлар, корхоналарнинг иқтисодий фаолияти ўзаро ҳамкорликни қўллаб қувватлашади. “Узмиллийбанк” АЖнинг самарадорликлиги, молиявий соҳалардаги ислохотларни купайтириш, тадбиркорликни ривожлантириш, янги иш ўринлари яратиш ва мамлакатимизнинг иқтисодиётини мустаҳкамлашда муҳим роль ўйнайди.

Маълумотлар шуни кўрсатадики, бугунги кунда банк тизимида чакана миқдорларга кўрсатиладиган банк хизматлари салмоғи йилдан-йилга ошиб бормоқда. Шунга қарамай, Ғарб мамлакатларида кенг фойдаланиладиган банк кредит карталари, қимматли қоғозлар, "Internet-banking" орқали жисмоний шахсларга кўрсатиладиган банк хизматлари кенг жорий қилинган.

Янги карта маҳсулотлари келгуси даврда банк карталари билан чакана бизнесни ривожлантириш учун асосий омил бўлади. Карта бизнесини ривожлантириш доирасида ўтказилиши режалаштирилган тадбирлар соф комиссия даромадларининг ўсишини таъминлайди. Миқдорлар билан масофадан туриб мулоқот қилишнинг муҳим канали товарларни сотиб олиш имкониятини берадиган бозор бўлади. Масофавий каналлар орқали мавжуд бўлган хизматлар сонининг кенгайиши умумий тенденциянинг шаклланишини таъминлайди: анъанавий банк офисларини четлаб ўтиб, еҳтиёжларни қондирадиган миқдорлар сонининг кўпайиши.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 06.07.2022 йилдаги ПФ-165-сонли “2022 — 2026 йилларда Ўзбекистон Республикасининг

инновацион ривожланиш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги Фармони

2. М.Ҳ. Саидқулов “Електрон банк хизматларини ривожлантириш ва банк ишини автоматлаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари”, магистрлик диссертация, 2021 йил.

3. Т.М.Каралиев, О.В. Сатторов, И.Ф.Сайфиддинов "Банк фаолияти таҳлили", ўқув қўлланма.

4. Гончарук С. А. Институционалше аспект развитуа сегмента розничшх банковских услуг: дис. канд. экон. наук: 08.00.10 / Сев.-Осет. гос. унт им.